

Література

1. Бондаревская Е. В. Проектирование инновационного пространства педагогического образования в федеральном университете // Педагогика, № 7, 2013 год. – С. 31-42.
2. Данилюк А. Я. Теория интеграции образования. – Ростов-н / Д: Изд-во Рост. пед. ун-та, 2000. – 440 с.
3. Надирова Л. Л. Теоретические основы и методы формирования эмпатии у студентов музыкально-педагогических факультетов: Автореф. дисс... д-ра пед. наук. – М., 2000. – 59 с.
4. Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посіб. / О. Олексюк, М. Ткач. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
5. Рудницька О. П. Світоглядна функція мистецтв // Мистецтво та освіта. – 2001. – №3. – С.10-13.

Reference

1. Bondarevskaya Ye. V. Proyektirovaniye innovatsionnogo prostranstva pedagogicheskogo obrazovaniya v federal'nom universitete // Pedagogika, № 7, 2013 god. – S. 31-42.
2. Danilyuk A. Ya. Teoriya integratsii obrazovaniya. – Rostov-n / D: Izd-vo Rost. ped. un-ta, 2000. – 440 s.
3. Nadirova L. L. Teoreticheskiye osnovy i metody formirovaniya empatii u studentov muzykal'no-pedagogicheskikh fakul'tetov: Avtoref. diss... d-ra ped. nauk. – M., 2000. – 59 s.
4. Oleksyuk O. M. Pedahohika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva: Navch. posib. / O. Oleksyuk, M. Tkach – K.: Znannya Ukrayiny, 2004. – 264 s.
5. Rudnytska O.P. Svitohlyadny funktsye mystetstva // Mystetstvo tiyeyi osvita. – 2001. – №3. – S. 10-13.

В статье рассмотрены концептуальные основы целостности личности в контексте междисциплинарной интеграции в высшем художественном образовании. Показано, что целостность личности может быть приоритетным ресурсом модернизации художественного образования. Междисциплинарная интеграция открывает качественно новые возможности педагогики духовного потенциала личности. Раскрытие содержания интегрированного спецкурса для магистров музыкального искусства построено на междисциплинарной интеграции трех уровней: философского, общенаучного и конкретнонаучного.

Ключевые слова: целостность, личность, междисциплинарная интеграция, высшее художественное образование.

The article considers the conceptual basis of personal integrity in the context of interdisciplinary integration in higher arts education. It is shown that the integrity of the individual can be a priority resource of modernization of art education. Interdisciplinary integration opens qualitatively new possibilities of the pedagogy of the spiritual potential of personality. The disclosure of the content of the integrated course for the masters of musical art is built on the interdisciplinary integration at three levels: philosophical, General scientific and konkretnogo.

Key words: integrity, personality, interdisciplinary integration of higher art education.

УДК 378+371.13+378.147+373.67

Реброва О. Є.

КРОС-НАВЧАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ КОГНІТИВНИХ ПРОЦЕСІВ У ВИКОНАВСЬКОМУ ДОСВІДІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ТА МУЗИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті порушено питання методичного вирішення проблеми формування цілісного системного, інтегрованого мислення майбутніх учителів хореографічних та музичних дисциплін. Цей фактор представлений як основний в порушенні існуючого

предметоцентризму. Класифіковано індивідуальні стилі мислення, котрі виявляються через виконавський досвід студентів, у переліку визначено найбільш бажаний інтегрований стиль. Конкретизовано поняття крос-навчальної інтеграції когнітивних процесів; представлено атрибути та методи, що можуть бути спільними для викладання дисциплін різного напрямку фахової підготовки студентів.

Ключові слова: *крос-культурна компетентність, крос-навчальна інтеграція, когнітивні процеси, індивідуальні стилі мислення, виконавський досвід, майбутні учителі хореографічних та музичних дисциплін.*

Одним із складних завдань підготовки майбутніх учителів музичного та хореографічного мистецтва завжди вважалося формування в них умінь мислити системно, інтегровано, самостійно поєднуючи набути досвід з усіх фахових та гуманітарних дисциплін. На жаль до сьогодні ця проблема залишається актуальною та не вирішеною. Предметоцентризм, сформовані свідомо або позасвідомо фахові уподобання, пріоритети у творчо-виконавських видах діяльності достатньо стійки. Це заважає майбутньому вчителю, викладачу мистецьких дисциплін, зокрема музичних та хореографічних реалізуватися повною мірою компетентно саме у педагогічному процесі. Між тим, як потреба творчого самовираження залишається пріоритетним мотивом для студентів, виконавський досвід стає найбільш міцним ядром їхньої фахової підготовки.

З огляду на це, організація набуття такого досвіду може вирішити проблему формування системності, інтегрованості фахового мислення творчої особистості майбутніх учителів хореографічних та музичних дисциплін. Організаційним механізмом тут може слугувати крос-навчальна інтеграція.

Останнім часом у педагогічних дослідженнях усе частіше застосовуються складні поняття, які починаються з так званого «крос». Цей термін, як відомо, позначає перетин, схрещування. Отже, у науці він застосовується або у міждисциплінарних дослідженнях, або в полікультурному контексті, або стосовно міждисциплінарного потенціалу навчального процесу. Так, наприклад, А. Поддяков [4] застосовує поняття «крос-культура», але розглядає його не у контексті культурологічної парадигми як такої, а в контексті діагностики та тестового оцінювання якісних та кількісних параметрів майбутнього фахівця, що здійснюється на основі тестових завдань, тобто тестування. На думку дослідника, розробники завжди є представниками певної культури, отже тести, котрі вони розробляють не є повністю об'єктивним інструментарієм. В полі зору наукової уваги дослідника проблеми інтелекту та особливостей якісного інтелектуала, якого дослідник розглядає з точки зору творчості, креативності.

Поняття крос-культури застосовується скоріше в психології, навіть існує асоціація крос-культурної психології, що заснована у 1972 році. З психологічним аспектом пов'язаний й педагогічний аспект застосування даного поняття. Зокрема йдеться про поняття «крос-культурна компетентність», або грамотність. Головним змістом цього поняття є психологічні процеси, що відповідають за розуміння особистістю іншої культури. Рівні такого розуміння висвітлені Р.Хенві [9].

Якщо звернутися до міждисциплінарних досліджень у гуманітарних науках, то можна констатувати, що вони переважно здійснюються на основі соціології; звертає на себе увагу етнологічний аспект таких досліджень, вони здійснюються на стику соціології та психології націй, народів та етносів. Енциклопедія сучасної України [3] вказує, що зародження сучасної крос-культурної соціології пов'язують із виходом праці англійського етнографа та антрополога Е. Тейлора «On a method of investigating the development of institution: applied to laws of marriage and descent» («Про методи дослідження розвитку інститутів: щодо законів шлюбу та походження», 1889), у якій розкрито основи крос-культурних досліджень з використанням статистики. Безпосередньо поняття «крос-навчання» переважно застосовують у філології (В.Загороднова [1], Є.Санченко [8]); вчені навіть вводять поняття «кроснавчальні уміння». Цей феномен дослідники розглядають в парадигмі компетентнісного підходу. Це дає підстави застосувати крос-навчальний підхід у

формуванні цілісного, системного мислення студентів й творчих спеціальностей, зокрема майбутніх учителів музичних та хореографічних дисциплін.

Мета – розкрити педагогічний потенціал крос-навчальної інтеграції когнітивних процесів у виконавському досвіді майбутніх учителів музичних і хореографічних дисциплін.

У загальному значенні крос-культурні дослідження – тип наукового пошуку, згідно з яким поведінку людини та соціальних груп вивчають у контексті їхніх культурних особливостей. У крос-культурних дослідженнях головну увагу акцентують на спільних і відмінних рисах у структурі, функціонуванні та розвитку певних соціальних й психологічних феноменів у різних культурних групах [3].

Отже, крос-культурний підхід може бути застосований у дослідженні та формуванні полікультурної компетентності майбутніх учителів музики та хореографії. Крос-навчальний підхід – у формуванні умінь самостійно поєднувати знання різних фахових та гуманітарних дисциплін у постановці творчих завдань та їх вирішенні.

Крос-навчальний підхід ми застосовували та спостерігали його ефективність у формуванні інтегрованого, системного мислення в процесі створення умов набуття виконавського досвіду майбутніх учителів музичних та хореографічних дисциплін. Зокрема це стосувалося когнітивних процесів. Когнітивні процеси у художньому виконавстві, з одного боку, характеризуються спільними рисами, що властиві усім видам пізнання: логічна та осмислена послідовність дій з переробки інформації з метою її подальшого використання. А з іншого боку, вони є унікальними, оскільки ґрунтуються та відображують індивідуальний тип творчого мислення, заснованого на художньо-ментальному досвіді особистості, який, у свою чергу, є індивідуальним та неповторним.

Крос-навчальна інтеграція спонукає студентів на теоретичному та практичному рівнях опанувати всі аспекти та характерні особливості наукового пізнання в його поєднанні з художнім. Організація роботи над художнім матеріалом з метою набуття виконавського досвіду ґрунтується на поєднанні різних видів пізнання: це науково-пізнавальна обробка художньої інформації, що передує роботі над інтерпретацією та композиційної роботи; це процеси самопізнання та самооцінювання з подальшою свідомою корекцією власних недоліків; це пізнання-передбачення, прогностичні уявлення щодо застосування набутого досвіду в імовірних педагогічних ситуаціях. Крос-навчальними вміннями тут можуть виступати вміння влучно та непередбачено застосувати набуті знання з різних дисциплін під час опанування змісту та вирішення практичних завдань з інших дисциплін, зокрема, й художньо-виконавських.

У своєму дослідженні художньо-ментального досвіду ми зробили спробу узагальнити стилі мислення творчої особистості [5]. Для цього було взято за основу класифікацію індивідуальних стилів мислення, що представлені у тесті А.Алексєєвої та Л.Громової [6] та перевірено їх на студентах факультету музичної та хореографічної освіти. Шляхом педагогічного спостереження, опитування, тесту репертуарної решітки та інших методів вдалося конкретизувати додаткові якості до кожного стилю. Отже, було класифіковано наступні стилі мислення майбутніх учителів музичних та хореографічних дисциплін, котрі виявляються через їхній виконавський досвід:

- **синтетичний стиль**, якому властиве створювати щось нове, оригінальне, комбінувати несхожі, часто протилежні ідеї, погляди, здійснювати уявні експерименти; інтегрує протилежні погляди, допомагає бачити світ з точки зору його мінливості. Тип мислення сприятливий до художньої ментальності, оскільки дозволяє уявити цілісні художні образи, що в виникають як наскрізні в певну ситуацію часу. У виконавському досвіді цей стиль характеризується мистецько-дослідницькими інтенціями, філософічністю міркувань та прагненням охопити узагальнюючу художню ідею твору;

- **ідеалістичний стиль мислення проявляється** в схильності до інтуїтивних, глобальних оцінок без здійснення детального аналізу проблем; також цей стиль мислення важливий для творчих процесів, оскільки зв'язаний з емоційною стороною творчого виконавства. Тобто цей стиль може бути схожим з попереднім, між тим йому бракує дослідницького характеру.

• **прагматичний стиль мислення** спирається на особистий досвід з метою досягти найскорішого результату; отже ця сторона мислення також властива художньо-ментальним процесам, охоплюючи практичний художньо-виконавський, інтерпретаційний, педагогічний досвід. Цей стиль скоріше властивий тим, хто прагне практичних дій, із задоволенням займається виконавством, в кого переважає потреба до практичних дій ніж до теоретичних міркувань та узагальнень.

• **аналітичний стиль мислення** орієнтований на систематичне і всебічне розглядання питань або проблеми в тих аспектах, які задаються об'єктивними критеріями; схильний до логічної, методичної, ретельної (з акцентом на деталі) манері рішення проблем. Отже, і цей вид мислення має певні важелі впливу на художньо-метальні процеси в мистецькій освіті, оскільки стає ґрунтом інтерпретації творів, ретельного добору методів впливу мистецтва;

• **реалістичний стиль мислення** орієнтований тільки на визнання фактів, і «реальним» є тільки те, що можна безпосередньо відчутти, особисто побачити чи почути, доторкнутися і т. п. Реалістичне мислення характеризується конкретністю і установкою на виправлення, корекцію ситуацій з метою досягнення певного результату. З таким стилем мислення ми зв'язуємо процеси самоконтролю та самооцінки з метою подолати виникаючі помилки.

Виходячи з охарактеризованих варіантів індивідуальних стилів мислення, ми рахуємо, що у випадку високого рівня художньо-ментального досвіду обов'язково функціонують десь приблизно однаково з незначною перевагою декілька стилів. Між тим, можна говорити про тенденційність переваги синтетичного стилю мислення як різновиду інтегративного; а також поділу на два типи: ідеалістично-прагматичний та аналітично-реалістичний. Дослідження підтвердили наші очікування. Методика використовувалася з незначними доповненнями в питаннях.

Орієнтуючись на визначені стилі, ми поставили за мету здійснити вплив на формування бажаних стилів.

Реалізується крос-навчальна інтеграція шляхом застосування не змісту дисциплін, а способів їх засвоєння тобто методами. Спільні методи викладання різних дисциплін сприяють виникненню асоціацій, активізують дію пам'яті та разом з методом студент згадує й інший зміст, на основі якого цей метод застосовувався раніше. Наприклад, навіть навчальні тести як метод педагогічної діагностики, що застосований на дисциплінах методичного циклу, одразу спонукають до згадки про їх застосування в дисциплінах історії. У цьому випадку згадуються й окремі точні данні.

Закономірності застосування методів одної дисципліни на інших співпадає з логікою, про яку пише Р.Хенві стосовно чотирьох рівнів крос-культурної грамотності [9]. На першому рівні людина знайомиться з поверховими явищами, що спадають на очі та сприймаються як дивацтва. Вони поступово стають буденними стереотипами, що сприймаються дещо екзотично. Якщо на другому рівні вони можуть дратувати своєю несхожістю та безглуздістю, то на третьому рівні людина вникає в сутність тих явищ, вони потроху стають виправданими, певним чином раціональними. Лише на четвертому рівні можливе сприйняття культури очами її носія.

Щось схоже виникає під час застосування крос-навчальної інтеграції, зокрема під час застосування методів одної дисципліни на іншій. Особливо, якщо обираються методи наукового пізнання, тобто теоретичні метод дослідження, та застосовуються на дисциплінах творчо-практичного характеру. Зокрема, виконавських дисциплінах. Методичним забезпеченням стала педагогічна умова: стратегія та настанова на конвергентність різних видів навчальної діяльності, яка цілеспрямовано була застосована на розвиток художньо-інтегративних мисленневих процесів. Згідно принципу інтеграції, студенти на теоретичному та практичному рівнях опанували всі аспекти та характерні особливості наукового пізнання в його поєднанні з художнім, цьому сприяли низка процедур в роботі над художнім матеріалом з його науково-пізнавальною обробкою та подальшим застосуванням в імовірних педагогічних ситуаціях: - самостійне перенесення попередньо засвоєних знань та

вмінь в нову ситуацію; - бачення нової проблеми в знайомій ситуації; - осмислення структури художнього об'єкту, який пізнається та досліджується; - пошук альтернативи вирішення або методичного засобу у виконавській, художньо-творчій або просвітницькій діяльності.

Інтегративний принцип застосовувався на основі зв'язку з гуманітарними дисциплінами. Набуті знання, зокрема з етики та естетики, застосовувалися студентами під час педагогічної практики. Методика була такою: 1 етап – визначення сутності естетичних категорій, 2 етап – переведення їх в площину програми творів мистецтва; 3 етап – визначення художнього методу та засобів виразності. Спочатку використовувалися програмні твори, потім непрограмні, які потребували визначення прихованої програми або настрою.

Отже, під час навчання у виконавському класі були активізовані інтеграційні зв'язки відповідно до міждисциплінарного підходу, що застосовувалися на кількох рівнях: єдності принципів викладання гуманітарних та художніх дисциплін, що пов'язано з необхідністю вирішення цілої низки виховних завдань: естетичних, моральних, екологічних, духовних, світоглядних; психологічних механізм «переходу» одного компонента в інший: переживання (емоція) – розуміння (знання); сприйняття (ставлення) – насолода (естетичне почуття) [2]; усвідомлення інтеграції мистецтв, системи порівняння та поєднання мови різних мистецтв на рівні образ-символ, форма-жанр, зміст-ідея, інтонація-засоби виразності; поєднання різних видів творчої діяльності; інтеграція пізнавальних процесів: пізнання мистецтва, пізнання культури, пізнання художньо-естетичного прошарку всесвіту, його оцінювання крізь призму естетичних категорій [5, с. 387.].

Найбільш ефективними виявилось застосування в різних дисциплінах таких методів: *активізації візуального сприйняття* – у процесі навчання сприяє розумовому розвитку студентів, полегшує процес засвоєння знань, стимулює мотиваційну сферу, сприяє поєднанню конкретного з абстрактним, раціонального з ірраціональним, теоретичних знань із практичною діяльністю; – *поєднання вербальних і невербальних засобів* впливу, що передбачає обов'язковість словесного підкріплення практичному виконавському показу; *міжпредметних зв'язків* – реалізує культурологічний підхід у навчанні музикантів та хореографів, завдяки якому навчальний процес має складатися таким чином, щоб навчальні предмети взаємодоповнювали один одного, а спеціальні дисципліни вивчалися у тісному зв'язку із філософією, педагогікою, психологією, літературою, етикою й естетикою, культурологією, іноземною мовою та ін.; *когнітивно-аналітичний метод* – *спрямований на осмислення*: техніки та послідовності виконавських дій (пасажів, вправ, екзерсисів тощо), на розуміння закономірностей застосування м'язової активності під час виконання вправи, на художньо-образний контекст вправ, на жанрову та народну відповідність інваріанта екзерсису, на засвоєння логіки інтерпретації творів.

Поєднуючи методи різних дисциплін було враховано, що особливість науково-пізнавальної діяльності фахівців мистецької освіти поєднує дослідницьку діяльність стосовно педагогічних процесів та особливостей педагогічного потенціалу мистецтва. Це виявляється у таких процесах: - пізнання природи музики, та інших видів мистецтва, їх мови, їх естетичної сутності і матеріальних форм вираження цієї сутності; - сприйняття музичних та художніх образів, їх пояснення, інтерпретація; створення емоційно-насиченої та пізнавально-активної атмосфери у класі; - пошуку методів активізації самовираження, саморозвитку, самореалізації в педагогічному процесі та в творчій діяльності школярів; - пошуку та витримування емоційного тону уроку завдяки винахідливості, знаходження цікавих, евристичних методів впливу на позитивно - емоційний стан учнів: спонукання до емоційної діяльності, переживання; стимулювання емоційних процесів; підкріплення когнітивного компонента навчання; активізація мнемічних процесів; включення оцінних механізмів [5, с.407; 7].

Наведемо деякі приклади. На одному з практичних занять було запропоновано поміркувати та визначити особливості застосування таких методів наукового пізнання, як індукція, дедукція, аналіз, синтез тощо у фахових дисциплінах. Серед отриманої інформації

від студентів було таке: індукція – виконання окремих рухів, їх поєднання в комбінації, а далі в композицію; ознайомлення зі стилем Ф.Шопена на матеріалі однієї прелюдії, потім, ноктюрну, полонезу, етюд, після чого стає зрозумілим особливий характер стилю композитора, інші. Дедукція: в хореографії – це процес відпрацювання руху з композицій, які є відомими та характерними для балетмейстера, школи, стилю тощо; маючи цілісні уявлення щодо виконавського стилю, точно відтворювати його на якомусь конкретному творі. Аналіз – розклад танцю на частки з метою виявлення недоліків; порівняння – зіставлення двох танців на одну тему з метою виявлення рис схожості та відмінності, що посилюють образ; класифікація – угруповання рухів за рисами схожості, наприклад, група battements, allegro; моделювання – переклад танцю на папір, елементи сценографії; ідеалізація – створення танцювальної композиції в уяві, інші.

Після таких завдань та їх обговорювання спостерігалися позитивні зрушення в застосуванні різних видів аналізу, як-от: динамічний; педальний; гармонійний, аналіз форми як у музикантів, так і у хореографів. Особливий вид аналізу – лексичний аналіз. Стосовно студентів-хореографів, важливим було стимулювати їх фахову свідомість на ідеї впливу, наприклад, лексики класичної на народну, або еволюцію лексики українського танцю від російського, угорського, болгарського, інших.

Крос-навчальна мистецька інтеграція – технологічний засіб, що дозволяв використовувати знання та досвід, отриманий в одних дисциплінах для більшої результативності засвоєння інших. Атрибути крос-навчальної інтеграції когнітивної сфери є художньо-мисленнєві процеси – оперування образами, поняттями, здійснення образних репрезентацій, аналітичні операції, порівняння, метафоризація тощо. Вони по-різному проявляються в обраних видах навчальної діяльності. Такими атрибутами можуть бути: а) образні уявлення (виконавська підготовка); розуміння образної основи художніх творів (художньо-педагогічна, практична підготовка); засвоєння теоретичних та емпіричних способів розумової діяльності (науково-пізнавальна і дослідницька); б) гармонізація емоційних і раціонально-розумових процесів (виконавська підготовка); осягнення атрибутів мови мистецтва (художньо-педагогічна, практична підготовка); усвідомлення специфіки художньо-наукового синтезу (науково-пізнавальна і дослідницька); в) операційні навички образного мислення: порівняння, асоціації, метафоризація, аналогії (виконавська підготовка); швидкість асоціативних зв'язків (художньо-педагогічна, практична підготовка); вміння ілюструвати операції мислення прикладами з мистецьких творів (науково-пізнавальна і дослідницька); г) аналіз художньо-драматургічної побудови твору під час роботи над текстом (виконавська підготовка); усвідомлення закономірностей художньої творчості, її зумовленості соціокультурними чинниками (художньо-педагогічна, практична підготовка); пошуково-пізнавальна активність, допитливість (науково-пізнавальна і дослідницька).

Таких прикладів спільних за логікою атрибутів може бути набагато більше. Якщо звернуся до нормативного підґрунтя крос-навчальної інтеграції, то можна стверджувати, що осучасненні форми освітніх програм містять усі підстави для організації крос-навчальної інтеграції у професійному становленні майбутніх учителів музичних та хореографічних дисциплін. Цьому сприятиме саме компетентнісний підхід, котрий у програмах представлений інтегральними, загальними та фаховими компетентностями. Виконуючи зміст освітніх програм, доцільно дотримуватися застосування спільних методів у викладанні виконавських дисциплін, художньо-виробничої практики та науково-дослідницької роботи студентів.

Література

1. Загороднова В. Ф. Крос-культурне навчання української мови учнів-білінгвів в умовах міжетнічної комунікації / В. Ф. Загороднова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. – 2016. – Вип. 10. – С. 9-19.
2. Концепція національного виховання / [П.М.Щербань, І.Д.Бех, Т.Б.Буяльська, В.М.Герасименко, інші] // Рідна школа. – 1994. – № 6. – С.1-8.
3. Крос-культурні дослідження // Енциклопедія сучасної України» http://esu.com.ua/search_articles.php?id=2131.

4. Поддьяков А.Н. Кросс-культурные исследования интеллекта и творчества: проблемы тестовой диагностики // Культурно-историческая психология: современное состояние и перспективы. Материалы международной конференции. М.: ООО "АЛВИАН", 2007. С. 201-207.

5. Реброва О.Є. Теорія і методика формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії: дис. доктора пед. наук спец. 13.00.02- теорія і методика музичного навчання; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Олена Євгенівна Реброва . – Київ, 2013. – 595с.

6. Рогов Е.И. Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения / Е.И.Рогов // Настольная книга практического психолога: Учеб. пособие.— М.: Гума-нит. изд. центрВЛАДОС, 1999. – 2-е изд., перераб. и доп. –Кн.2 : –480 с.

7. Рудницька О.П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посібник /Оксана Петрівна Рудницька; К.: ІЗИН, 1998.-248с.

8. Санченко Є.М. Поняття ключових компетенцій у змісті освіти зарубіжних країн: постановка пролеми [Електронний ресурс] / Є. М. Санченко. – Режим доступа: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN11/10semkpp.pdf>.

9. Хенви Р. Достижимая глобальная перспектива / пер. с англ. Я. М. Колкера. – Рязань : Изд-во Ряз. гос. пед. ун-та, 1994. – 69 с.

Reference

1. Zahorodnova V. F. Kros-kul`turne navchannya ukrayins`koyi movy uchniv-bilinhviv v umovakh mizhetnichnoyi komunikatsiyi / V. F. Zahorodnova // Naukovi zapysky Berdyans`koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Ser. : Filolohichni nauky. - 2016. - Vyp. 10. - S. 9-19.

2. Kontsepsiya natsional`noho vykhovannya / [P.M.Shcherban`, I.D.Bekh, T.B.Buyal`s`ka, V.M.Herasymenko, –S.1-8.– № 6.– 1994. –inshi] // Ridna shkola.

3. Kros-kul`turni doslidzhennya // Entsyklopediya suchasnoyi Ukrainy http://esu.com.ua/search_articles.php?id=2131.

4. Podd`yakov A.N. Kross-kul`turnye yssledovanyya yntellekta y tvorchestva: problemy testovoy dyahnostyky // Kul`turno-ystorycheskaya psykhohohyya: sovremennoe sostoyanye y perspektyvy. Materyaly mezhdunarodnoy konferentsyy. M.: ООО "ALVYAN", 2007. S. 201-207.

5. Rebrova O.Ye. Teoriya i metodyka formuvannya khudozhn`o-mental`noho dosvidu maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva ta khoreohrafiyi: dys. doktora ped. nauk spets. 13.00.02 - teoriya i metodyka muzychnoho navchannya; 13.00.04 – teoriya i metodyka profesiynoyi osvity / Olena Yevhenivna Rebrova . Kyyiv, 2013. – 595s.

6. Rohov E.Y. Rabota psykhohoha so vzroslymy. Korrektsyonnye pryemy y uprazhnenyya / E.Y.Rohov // Nastol`naya knyha praktycheskoho psykhohoha: Ucheb. posobyе. – М.: Huma-nyt. yzd. 480 s. –Кн.2 : – 2-е yzd., pererab. y dop. – tsentrVLADOS, 1999.

7. Rudnyts`ka O.P. Muzyka i kul`tura osobystosti: problemy suchasnoyi pedahohichnoyi osvity: navch. posibnyk / Oksana Petrivna Rudnyts`ka; К.: IZYN, 1998. – 248s.

8. Sanchenko Ye.M. Ponyattya klyuchovykh kompetentsiy u zmisti osvity zarubizhnykh krayin: postanovka prolemy. – Rezhym dostupa: – [Elektronnyy resurs] / Ye. M. Sanchenko. <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN11/10semkpp.pdf>.

9. Khenvy R. Dostyzhymaya hlobal`naya perspektyva / per. s anhl. Ya. M. Kolkera. – Ryazan` : Yzd-vo Ryaz. hos. ped. un-ta, 1994. – 69 s.

В статье затронуты вопросы методического решения проблемы формирования целостного системного, интегрированного мышления будущих учителей хореографических и музыкальных дисциплин. Этот фактор представлен как основной в нарушении существующего предметоцентризма. Классифицированы индивидуальные стили мышления, которые проявляются через исполнительный опыт студентов, в перечне определены наиболее желаемый интегрированный стиль. Конкретизировано понятие кросс-учебной интеграции когнитивных процессов; представлены атрибуты и методы, которые могут

быть общими для преподавания дисциплин разного направления профессиональной подготовки студентов.

Ключевые слова: *кросс-культурная компетентность, кросс-учебная интеграция, когнитивные процессы, индивидуальные стили мышления, исполнительный опыт, будущее учителя хореографических и музыкальных дисциплин.*

The article raises the problem of methodical solution to the problem of developing a single system, integrated thinking of future music and choreography disciplines teachers. This factor is presented as a key one in breaking the existing focusing on the subject. Methodical support of this process is considered to be cross-learning integration of cognitive processes. Cross-learning art integration is a technological tool allowing to use the knowledge and experience gained in one discipline for greater efficiency when mastering others. The attributes of cross-learning integration of cognitive sphere is art and thinking processes – operating image representations, analytical operations, comparison, metaphorization and so on.

Individual styles of thinking revealed through the students' performance experience have been classified: synthetic style, idealistic pragmatic, analytical, realistic style of thinking. A synthetic style of thinking is a kind of integrated style.

Methodical support was represented by pedagogical condition: strategy and orientation on convergence of various kinds of learning activity, which was used specifically for the development of artistic and integrative thinking processes. Usage of common methods for disciplines of different training aspects in the performance process proved to be effective, namely: activization of visual perception, combination of verbal and nonverbal means, interdisciplinary relationships, cognitive and analytical method.

Keywords: *cross-cultural competency, cross-learning integration, cognitive processes, individual styles of thinking, future music and choreography disciplines teachers.*

УДК 372.878

Рева В. П.

ИНТОНАЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ ПОГРУЖЕНИЯ В ВОСПРИЯТИЕ МУЗЫКИ

Под стратегией погружения в музыку понимается комплекс действий, необходимых для установления художественных контактов с образным содержанием. Побуждающими факторами в выработке стратегий музыкального восприятия выступают эстетические потребности, умения обнаруживать интонационное своеобразие музыкального произведения, откликаться на него эмоционально. Входя в образный мир музыкального искусства важно выделить те ключевые точки интонационной палитры, которые могут инициировать творческие поиски слушателя, личностно-значимые открытия, достраивание субъективных образов восприятия.

Ключевые слова: *стратегия музыкального восприятия, эстетическая потребность, личностный смысл, достраивание содержания, интонационное погружение.*

Процессы восприятия искусства обусловлены эстетическими переживаниями, самоанализом возникающих чувств. Эстетическая составляющая музыкального восприятия актуальна как для любителя музыки, так и профессионального музыканта. И для одного, и для другого общение с музыкальным искусством обретает личностный смысл тогда, когда в содержании обнаруживается художественная значимость, созвучная эстетическим потребностям человека. Этим определяется важность овладения индивидуальными стратегиями вхождения в образное пространство музыка, установления художественной коммуникации.

Под стратегией погружения в музыкальное восприятие понимается комплекс действий слушателя, необходимых для установления контактов с образным содержанием. Побуждающим фактором в выработке стратегий музыкального восприятия выступают